

Sygn. akt V CZ 48/07

POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Z. P. i J. P.

przeciwko Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej

w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 29 maja 2007 r.,

zażalenia powodów na postanowienie Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 1 sierpnia 2006 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 30 marca 2006 r., w sprawie z powództwa Z. P. i J. P. przeciwko Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej w W., na skutek apelacji pozwanej zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddalił rozstrzygając o kosztach jak w sentencji.

Zaskarżając powyższy wyrok powodowie wnieśli o jego uchylenie i odrzucenie apelacji pozwanej ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie do ponownego rozpoznania. Powodowie nie opłacając skargi kasacyjnej równocześnie z jej wniesieniem złożyli wniosek o zwolnienie od kosztów postępowania wywołanego skargą kasacyjną.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną powodów na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. i art. 130² § 3 k.p.c. podając w uzasadnieniu rozstrzygnięcia, że nie została ona opłacona w przepisany terminie. W ocenie Sądu Apelacyjnego fakt zamieszczenia w skardze kasacyjnej wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych nie ma wpływu na ocenę, iż opłata podstawowa powinna być uiszczona wraz z wniesieniem pisma podlegającego opłacie, gdyż opłata ta zawsze stronę obciąża, a wobec tego powinna być dokonana w ustawowo przewidzianym terminie, tj. przy wniesieniu skargi kasacyjnej i to bez względu na późniejsze rozstrzygnięcie o wniosku strony o zwolnienie od kosztów sądowych. Skarżący wnosząc o uchylenie powyższego postanowienia, zarzucił sądowi obrazę art. 130 § 2 k.p.c. i art. 14 pkt 2 ustawy o kosztach sądowych polegającą na przyjęciu, że opłata podstawowa jest tautologią opłaty stałej i że miał ją uiścić wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych. W jego ocenie opłatę podstawową powodowie muszą uiścić dopiero po rozpatrzeniu ich wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, a nie przed jego rozpoznaniem. Nadto zarzucił, że osoba, która była sędzią sprawozdawcą w wydaniu zaskarżonego postanowienia jest wyłączona z mocy ustawy w przedmiotowej sprawie ponieważ była w składzie jako przewodnicząca, który apelację pozwanej po raz pierwszy odrzucił.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jako uzasadnione zasługuje na uwzględnienie. Rację mają skarżący, którzy twierdzą, że wnosząc skargę kasacyjną wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych nie mieli obowiązku uiszczenia należnej opłaty stosunkowej, jak również opłaty podstawowej.

Sąd Apelacyjny opierając się na treści przepisów art. 14 ust. 2 i 3 u.k.s.c. w myśl których opłatę podstawową w wysokości stałej 30 zł pobiera się także od pism podlegających opłacie, o których mowa w art. 3 ust. 2 u.ok.s., wnoszonych przez stronę zwolnioną od kosztów sądowych przez sąd, przyjął, że w niniejszej sprawie strona wnosząca skargę kasacyjną wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych obowiązana była uiścić opłatę podstawową.

Powyższy pogląd przedstawiony przez Sąd Apelacyjny jest nie do przyjęcia, jako sprzeczny przede wszystkim z literalnym brzmieniem cyt. przepisów. Również analiza celów instytucji zwolnienia od kosztów sądowych przez sąd nie pozwala na przyjęcie słusznie zakwestionowanego stanowiska.

Z treści art. 14 ust. 2 jednoznacznie wynika, że obejmuje on jedynie te pisma wymienione w art. 3 ust. 2, składane przez stronę, która przed ich wniesieniem została przez sąd zwolniona od kosztów sądowych. Przewidziany w tym przepisie obowiązek pobrania opłaty podstawowej nie dotyczy tym samym pism podlegających opłacie, o których mowa w art. 3 ust. 2, jeżeli zgłoszono w nich wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych. Wniesienie na tym etapie postępowania opłaty (przed rozstrzygnięciem przez sąd wniosku o zwolnienie od kosztów) byłoby przedwczesne, pozbawione jakiegokolwiek podstawy prawnej.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał pogląd, że zgłoszenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych powoduje jedynie, że obowiązek uiszczenia należnej opłaty zostaje odsunięty w czasie. W sytuacji, w której pismo podlegające opłacie zawiera wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, sąd winien najpierw rozpoznać ten wniosek, a następnie w zależności od treści rozstrzygnięcia wezwać do uiszczenia stosownej opłaty (zob. w szczególności orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 5 października 1956 r., 1 CZ 134/56, OSN 1957, nr 3, poz. 84, z dnia 6 grudnia 1958 r., 1 CR 992/58, OSN 1960, nr 2, poz. 45, z dnia 13 sierpnia

1959 r., 4 CZ 95/59, NP 1961, nr 9, s. 1192, z dnia 2 listopada 1962 r., II CZ 121/62, OSNCP 1963, nr 7-8, poz. 182, z dnia 20 grudnia 1966 r., II CZ 146/66, OSNCP 1967, nr 6, poz. 113, z dnia 14 stycznia 1972 r., III CRN 448/71, OSPiKA 1972, nr 7-8, poz. 144, z dnia 26 lutego 1976 r., III CZP 11/76, OSNCP 1976, nr 7-8, poz. 162, a także z dnia 26 lipca 2006 r., IV CZ 57/06, nie publ.; z dnia 13 października 2006 r., III CZP, 75/06, nie publ.;).

W konsekwencji należy przyjąć, że obowiązek uiszczenia opłaty podstawowej powstanie dopiero w razie uwzględnienia wniosku i przyznania stronie całkowitego zwolnienia od kosztów sądowych. Zgodnie bowiem z art. 100 ust. 2 zd. drugie u.k.s.c., strona, której sąd przyznał całkowite zwolnienie od kosztów sądowych, ma obowiązek uiścić opłatę podstawową, o której mowa w art. 14, od wszystkich pism podlegających opłacie, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Jeżeli natomiast wniosek o zwolnienie od kosztów zostanie oddalony w całości lub w części, zaktualizuje się obowiązek uiszczenia stosownej opłaty należnej w niniejszej sprawie od skargi kasacyjnej.

Sąd Apelacyjny bezpodstawnie odrzucił skargę kasacyjną powodów przed rozpoznaniem wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. W pierwszej kolejności sąd winien zająć się przedmiotowym wnioskiem, a po jego rozstrzygnięciu wezwać (stosownie do wyniku) do opłacenia skargi kasacyjnej (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 1976 r., III CZP 11/76, OSNC 1976, nr 7-8, poz. 162, oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 1999 r., I CKN 1461/98, OSNC 1999, nr 11, poz. 196, z dnia 31 maja 2006 r., IV CZ 40/06, nie publ.; z dnia 4 października 2006 r., I CZ 81/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 36).

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 6 marca 2007 r. rozstrzygnął dotychczas jedynie o obowiązku uiszczenia przez powodów opłaty od zażalenia. Natomiast wniosek powodów o zwolnienie od kosztów postępowania kasacyjnego do chwili obecnej nie został rozpoznany.

Za całkowicie bezpodstawny należy jednak uznać zarzut powodów, że w niniejszej sprawie orzekał sędzia wyłączony z mocy ustawy. Wyłączenie z mocy ustawy dotyczy sędziego np. który w instancji niższej brał udział w wydaniu

zaskarżonego orzeczenia. W niniejszej sprawie taka przesłanka nie wystąpiła, jak również żadna inna warunkująca wyłączenie sędziego z mocy ustawy.

Wbrew twierdzeniom skarżących Sąd Apelacyjny nie przyjął, że opłata podstawowa jest „tautologią opłaty stałej”, jednoznacznie wyjaśniając w treści uzasadnienia zaskarżonego postanowienia relacje występujące pomiędzy „opłatą stałą”, „opłatą podstawową”, „opłatą w wysokości stałej”. Należy też odnieść się co do błędnej, nieprawidłowej, nieprofesjonalnej konstrukcji samego zarzutu. Przepisu prawa procesowego nie można naruszyć przez „przyjęcie tautologii” ale wyłącznie przez jego błędną wykładnię (mylne zrozumienie treści lub znaczenia przepisu) lub niewłaściwe zastosowanie (wadliwy wybór normy prawnej lub mylna subsumcja). Skarżący reprezentowani przez fachowego pełnomocnika w osobie adwokata winni dokładnie wyjaśnić na czym polega naruszenie przepisów prawa procesowego.

Sąd Najwyższy mając powyższe na uwadze uchylił zaskarżone postanowienie na podstawie art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.